

Stakeholderbijeenkomst 'Lage Weide, Centrum voor Circulaire Bouwlogistiek', georganiseerd door de gemeente Utrecht i.s.m. Parkmanagement Lage Weide d.d. 18 mei 2022, locatie de Hofclub

VERSLAG

Aanwezigen

Beelen NEXT – Axel Hendriks

BouwHub VolkerWessels Materieel & Logistiek – Sebastian Hegeman

Hogeschool Utrecht – Ruben Vrijhoef

Jongeneel – Carol de Jong

Oskam – Jos van Rooijen en Jordy van Rossenberg

Parkmanagement Lage Weide – Daan van Haarlem

ROC Midden-Nederland – Jan Lauwerijssen

Stiho – Roel Laban en Peter Lokerse

Theo Pouw Groep – Theo Pouw en Alwin Anninga

Veerkracht Asbest en Sloop – Geert Rollingswier

Gemeente Utrecht – Wim Beelen, Maartje Bodde (verslag) en Taco Jansonius (verslag)

1. Opening en introductie

De stad Utrecht wil circulair bouwen stimuleren en daarvoor circulaire bouwmaterialen (gebruikte materialen, waar vandaag de focus op ligt, en biobased materialen) makkelijker beschikbaar maken. De gemeente ziet circulaire bouw hubs of grondstoffencentra (inclusief bijbehorend personeel) als weg daar naartoe.

Lage Weide is in Utrecht de logische plek om de verschillende elementen van circulair bouwen een plek te geven. Elementen als hubs, bouwmaterialen, personeel en transport. Veel bedrijven die je hiervoor nodig hebt zijn al op Lage Weide gevestigd. Het doel van de gemeente is om ketensamenwerking tussen die bedrijven en onderwijsinstellingen tot stand te brengen en te faciliteren en Lage Weide via deze bedrijven tot centrum voor circulaire bouwlogistiek te maken. Dat is de aanleiding voor de bijeenkomst vandaag, waarvan de agenda gebaseerd is op de gesprekken die Maartje Bodde (focus: personeel en onderwijs) en Taco Jansonius (focus: circulaire bouwmaterialen, bouw hubs en bouwlogistiek) de afgelopen maanden vanuit de gemeente met de aanwezige stakeholders hebben gevoerd.

2. Presentatie Ruben Vrijhoef

Ruben Vrijhoef schetst een toekomstbeeld van circulaire bouwlogistiek in de leefbare stad. Het ideaalbeeld (eindbeeld) is 'vol in, vol uit', dat volle trucks en schepen bouwmaterialen naar de bouwlocaties toebrengen en dat diezelfde trucks en schepen volle ladingen sloop-/restmaterialen afleveren bij circulaire hubs. De Merwedekanaalzone is hier een kansrijke locatie voor.

Belangrijke rol gemeente:

- Bouwkavels op elkaar afstemmen (bijvoorbeeld in de Merwedekanaalzone: hier wordt gesloopt en gebouwd, en op meerdere kavels tegelijk gewerkt)
- Als we emissieloos vervoer willen stimuleren is het beschikbaar maken van laadinfrastructuur in de bouwfase nodig

Lage Weide is in het toekomstbeeld een gebied voor:

- Gebundelde aanvoer
- Circulaire afvoer / hergebruik
- Kades / op- en overslag

3. Kwantificering bouwopgave van de stad Utrecht

De gemeente wil een dataproject starten waarbij de bouwopgave van de stad (focus op de 20 grootste projecten = 80% van het bouwvolume) vertaald wordt naar kencijfers bouwlogistiek (aantal transporten e.a.) en bouwmaterialen. Beiden uitgesplitst naar ruwbouwfase en afbouwfase. Aan de volumes bouwmaterialen kan een doelstelling voor gebruikte materialen gehangen worden (bijvoorbeeld 50%). Dat maakt inzichtelijk hoeveel gebruikte materialen beschikbaar (en refurbished) moeten zijn.

Aanleiding is enerzijds een vraag uit de markt (van BouwHub VolkerWessels) om efficiënter te kunnen werken, anderzijds een vraag intern gemeentelijk. Zoals Wim Beelen (gemeente Utrecht) toelicht zijn er steeds meer zorgen of stad niet vastloopt als de enorme bouwopgave op een traditionele manier uitgevoerd wordt qua logistiek.

De data van de diverse bouwprojecten zijn beschikbaar op een gedetailleerd niveau inclusief planning (dit zijn data van het gemeentelijk Meerjaren Programma Ruimte, het MPR). De gemeente wil hier samen met partners (BouwHub VolkerWessels, TNO) kengetallen aan koppelen waardoor de data verrijkt worden en inzicht geven in bouwlogistiek en bouwmaterialen.

In de bijeenkomst laat de gemeente als voorbeeld cijfers van het MPR zien voor het project Cartesiusdriehoek. Sebastian Hegemann (BouwHub) presenteert een eerste doorrekening hiervan voor aantallen transporten en aantallen materialen in de afbouwfase. Conclusie: de combinatie van het MPR en cijfers van de BouwHub geeft een zinvol beeld van gemiddelde volumes voor bouwprojecten (aannemers doen dat nu nog veelal zelf en telkens opnieuw voor ieder bouwproject). Deze data combineren met BIM-modellen zou ideaal zijn.

Ruben Vrijhoef heeft eerder met een groep studenten volumes bouwlogistiek laten doorrekenen voor een flat van een woningcorporatie met behulp van BIM. Uitdaging is om dit op grotere schaal voor de hele stad te doen.

4. Sloopopgave en circulair slopen

De gemeente heeft geen integraal databestand van aankomende sloopprojecten. Idealiter zou je zo'n overzicht wel willen hebben, voor tijdige inventarisatie vrijkomende materialen en daarop aansluitende circulaire sloopcontracten.

Axel Hendriks geeft aan dat bij veel bouwlocaties er eerst iets gesloopt worden voordat er wordt gebouwd (zoals in MWKZ). Bedrijven hebben zelf wel een lijstje met 'leads', maar het is aan de gemeente om hier overzicht van te krijgen. De gemeente geeft aan hier met hem over in gesprek te willen gaan.

Geert Rollingswier geeft aan dat circulair slopen om regulering vraagt: wat stelt de gemeente als kader? Bijv. per gebied aanwijzen wat daar wel en niet is toegestaan (zie effecten 2 tons-

aslastbeperking in de binnenstad) en hoe daar gewerkt moet worden. Als er regels zijn, gaat de markt vanzelf innoveren.

5. Opleiden en (bij)scholing voor circulaire beroepen

Uit recent onderzoek in opdracht van de gemeente Utrecht blijkt dat er de komende 5 jaren 1500-1700 banen bijkomen rondom circulair bouwen en circulaire hubs. Dit zijn veelal 'nieuwe' beroepen, zoals 'certificeurs gebruikte bouwmaterialen'.

Reacties:

- Vraag van Jan Lauwerijssen: wat betekent het werken met gerecyclede materialen/ wat moeten wij in het onderwijs daarin doen? Nu leren MBO'ers ontwerpen vanuit het Bouwbesluit en nieuwe materialen (want dat vragen de bouwbedrijven van ze). Hoe leren ze ontwerpen met gebruikte materialen? (wat vraagt de markt eigenlijk daarin?)
- Ruben Vrijhoef: Werken met restmaterialen in het ontwerp is nog een uitdaging voor studenten, doen ze wel in praktijkopdrachten en dat gaat steeds beter.
- Jan Lauwerijssen wil graag aangehaakt worden bij eventuele pilots die uit de klankbordgroep voortkomen -> praktijkopdrachten voor studenten. Ze hebben nu ook 3 studenten lopen bij de Talenthub. Dat is vanuit MBO/HBO gezien de beste manier om het onderwijs te vernieuwen. Dat doen ze sinds 2/3 jaar, Jan heeft een model hiervoor en er lopen 5 PPS'en. Het duurt heel lang om exameneisen te veranderen, maar die zijn vrij ruim dus ze zoeken de ruimte voor Circulaire Economie binnen de bestaande opleidingen (bijv. bij finance/accounting aandacht voor restwaarde; bij materiaalkunde aandacht voor circulair materiaalgebruik etc.). Het onderwijs volgt de markt.
- Vraag van Axel Hendriks: er worden 1500 banen verwacht, wat is daarin het opleidingsniveau? Bij Beelen leiden we mensen zelf op, daarin is geen rol voor het onderwijs, die mensen krijgen ook geen diploma. Het is geen plek waar personeel komt dat al opgeleid moet zijn. Als het gaat om 'handjes' is daar geen rol voor het onderwijs. Met de gemeente zijn afspraken over de instroom van kandidaten en dat werkt goed (hoewel er meer mensen nodig zijn, die nu lastig zijn om te vinden). Dat is de rol van de gemeente, kandidaten werven.
- Het is prima als de gemeente eisen stelt op gebied van creëren van leerwerkplekken, zoals nu ook al gebeurt met social return. Aanwezigen zien dit als de rol van de gemeente en dé manier om werkplekken te creëren en mensen hierin op te leiden.
- Er zit verschil in de 'handjes' en hoger opgeleiden. Voor het eerste is het onderwijs niet nodig, maar wel zoals Peter Lokerse opmerkt voor circulair ontwerpen, projectleiding, systeemdenken, kwaliteitsborging van materialen, inschatten van de waarde van materialen e.d. Voor dat laatste heb je MBO/HBO onderwijs nodig.

6. Circulaire bouw hubs (grondstoffencentra) & upcycling

Het doel van circulaire bouw hubs is dat circulaire (gebruikte) materialen makkelijker en in voldoende mate voor bouwprojecten beschikbaar komen. Dit hoeft niet één plek te zijn, het kan ook een (digitaal samenwerkend) netwerk van locaties zijn.

Geert Rollingswier geeft aan dat hij verwacht dat de gemeente hierin het voortouw zal nemen, een hub gaat organiseren, en te eisen dat er met de hub gewerkt wordt, dan volgt de markt vanzelf. Wim Beelen zegt in reactie dat de gemeente Utrecht die rol niet op zich zal pakken. 'Wij gaan niet zelf een hub organiseren, maar willen wel samen met partijen organiseren dat er een of meerdere hubs komen. Iedereen heeft daarin zijn eigen rol. Daarin kunnen we eventueel ook samenwerken met de grondstoffenhub voor de gemeentelijke projecten in openbare ruimte.'

Het duidelijkste voorbeeld van een al gerealiseerde, in hout gespecialiseerde circulaire hub is Beelen NEXT op het terrein van de BouwHub. Hier wordt van resthout weer courant hout gemaakt. Axel Hendriks staat open voor de aanlevering van resthout van de aanwezige sloopbedrijven (daar staat soms een opbrengst tegenover). Hier hangen wel randvoorwaarden aan, waaronder dat de herkomst van het hout bekend moet zijn vanwege het FSC keurmerk. Daarnaast zijn er kwaliteitseisen aan het hout. Beelen werkt samen met Jongeneel. Stiho is ook een circulair assortiment gestart en groeit daarin.

In de discussie komt naar voren dat je een circulaire hub niet als één grote hub hoeft te zien, maar dat het ook gebiedsgericht kan opzetten (bijvoorbeeld hub voor de Merwedekanaalzone). Wim Beelen geeft aan dat dit een interessante, maar nader te onderbouwen punt is.

Uit die discussie:

- Niet 1 grote circulaire hub voor de hele stad. Beginnen per project, op meerdere locaties. De gemeente moet x aantal locaties aanwijzen en aannemers verplichten zo te werken en ook bouwprojecten naan elkaar te koppelen.
- Sebastian Hegeman: Je kunt dit inderdaad per zone inrichten en partijen hebben daarin dan allemaal hun eigen rol waar ze het beste in zijn.
- Geert: de gemeente moet de leidende rol pakken, als een soort google voor circulaire hubs, en iedereen verplichten dat te gebruiken.
- Sluit aannemers aan hierop.

Axel Hendriks merkt tot slot op dat de discussie gaat over zowel logistiek als circulair, en dit loopt door elkaar. 'We moeten circulair en logistiek los van elkaar zien. Alles samen pakken is te complex. En het kan elkaar bijten, je kunt alles willen scheiden op de bouwplaats en gescheiden afvoeren voor de verwerking, maar qua logistiek is het efficiënter alles in één bak te gooien en af te voeren.'

7. Afsluiting en vervolg

Het laatste agenda-onderdeel, vervolgspraken, is door tijdgebrek niet aan de orde gekomen. De gemeente komt hier bij het rondsturen van het verslag op terug. Accent zal liggen op korte termijn-acties n.a.v. de suggesties zoals die vandaag gedaan zijn.